

Kennisprogramma Zeespiegelstijging

Te verstrekken informatie ten behoeve van de plannepitch 25 november en 15 december 2020 ¹⁾

Houdt het kort en bondig, orde 2, max 3 A4

Plan B: Waterland

Eric-Jan Pleijster – LOLA Landscape Architects

<https://lola.land/project/plan-b-nl2200/>

Uitgangspunt:

Vertrekpunt voor Plan B is dat Nederland opties nodig heeft: verschillende strategieën om als land te kunnen reageren op de effecten van klimaatverandering, zoals de versnelde zeespiegelstijging. Op dit moment lijkt het de enige optie om de dijken te verhogen en te versterken. Maar dit is een optie met grote technische, financiële, economische en maatschappelijke beperkingen.

De veiligste delta ter wereld kan zich mogelijk niet aanpassen aan de verwachte stijging van het zeespiegel, wanneer het niet lukt om klimaatverandering middels het Klimaatakkoord van Parijs voldoende te beperken. De kans daarop lijkt steeds groter te worden en er zijn grenzen aan de adaptatie van dijken, dammen en polders.

Om de noodzakelijke opties te kunnen ontwikkelen zijn ruimtelijke visie en planvorming noodzakelijk. Nederland kende niet heel lang geleden nog een grote traditie op het gebied van ruimtelijke ordening en landinrichting. Op dit moment zijn de mogelijkheden en incentives voor planvorming op nationale schaal minimaal: ruimtelijke ordening op de schaal van Nederland is met de decentralisatie geminimaliseerd. Het ontwikkelen van visie op de ruimtelijke ontwikkeling van Nederland gold de afgelopen anderhalve decennia zelfs als ongewenst: een verspilling van tijd en geld.

Het is tijd om visie en ruimtelijke ordening in ere te herstellen, want die hebben we juist nu hard nodig. Plan B is een aanzet tot eerherstel van deze traditie en illustreert die noodzaak. Het is een eerste verkenning naar een van de mogelijke opties bij een versnelde zeespiegelstijging in een extreem maar niet ondenkbaar scenario: 2 meter in 2085, 3 meter in 2100 en 6 meter in 2200*. Tegen een dergelijke zeespiegelstijging zijn dijken, dammen en stormvloedkeringen niet bestand.

Doelbereik:

Plan B Waterland is een Nederland zonder dijken. Het neemt afscheid van de mogelijk achterhaalde ingenieurs benadering van dammen en dijken, en het ophogen van land met grondstoffen uit natuurlijke landschappen. Plan B grijpt de versnelde zeespiegelstijging aan als hefboom om Nederland opnieuw op te bouwen door met de natuur te werken. En dit keer op een logische plek: boven de zeespiegel in plaats van eronder. Zes meter zeespiegelstijging zonder dijken betekent een verschuiving van de kustlijn ver naar het oosten. Veel Nederlanders verhuizen met de zeespiegel mee naar de hogere delen van Nederland. En voorzieningen en werkgelegenheid verhuizen met hen mee.

Neveneffecten:

Langs de oostkust worden de Randstad en de economie opnieuw opgebouwd. De verhuiseconomie draait een miljardenomzet. De overblijfselen van de Nederlandse westkust worden versterkt en beschermd zodat de tussengelegen mariene lagune met daarin de ommuurde restanten van de historische dorpen en oude steden. En de binnensee? In de Nederlandse traditie maken de

¹ Deze aspecten zijn vergelijkbaar met de aspecten die gehanteerd zijn in het Deltares rapport van sept 2019 over de mogelijke oplossingsrichtingen

Waterlanders het meeste van deze lagune voor huisvesting, visserij, aquacultuur, recreatie, natuur en energiewinning.

Plan B is geen nederlaag, maar juist het tegenovergestelde. Het schetst een positieve toekomst waarin Nederlanders op een andere manier omgaan met het wassende water. Het lijkt op het eerste gezicht misschien alarmerend, maar bij een tweede blik wellicht ook een aantrekkelijk vooruitzicht. Zelfs als Plan A (het bereiken van de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs) mislukt, kan Nederland toch verder door letterlijk met water te leven en met de natuur te bouwen. En misschien komen Nederlanders er zelfs sterker uit.

Uiteindelijk is Plan B dus geen plan, maar een agenda. Het is een oproep van onderaf om de ruimtelijke toekomst van Nederland te heroverwegen. Om naast dijken, dammen en polders, andere opties voor de toekomst te verkennen. Alleen met ook deze opties kan een routekaart naar de toekomst ontwikkeld worden. Stikstofdepositie, de afname van biodiversiteit, de enorme woningbouwgeving, de leefbaarheid van onze steden: met een onzekere toekomst in het verschiet, is die routekaart hard nodig. Er was een tijd dat Nederland als natie zijn eigen toekomst kon plannen en bouwen. Laten we daarop voortbouwen.

* Prof. Drijfhout, Universiteit Utrecht, 28 augustus 2017

Doelbereik, Neveneffecten, Benodigde middelen, Duurzaamheid , Adaptiviteit

<https://flowsplatform.nl/#/panorama-new-netherlands-1581327249675> 566